

De openbare ruimte in Vlaanderen kunnen we beter benutten. **TIM VEKEMANS** en **DIMITRI MINTEN** pleiten voor een scan om het grote potentieel bloot te leggen.

Wie ruimt onze zwerfruimte op?

Het debat over hoe we onze Vlaamse ruimte gebruiken én verbuiken, laait bij de start van het nieuwe jaar weer op. Wellicht niet toevallig, aangezien de opmaak van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen (BRV) zijn laatste rechte lijn ingaat, voor het op de politieke tafel terecht komt. Nadat de betonstop is uitgeroepen, stellen velen zich de vraag of er in de toekomst nog gebouwd mag worden en vooral waar.

Het is ondertussen duidelijk dat Vlaanderen ruimtelijk oebes is. Daarom overwegen we om in de toekomst geen grond meer in te nemen. Maar hoe moeten we beginnen? Zijn er oplossingen waarmee we kunnen starten zonder te wachten op het BRV? Zijn er *quick wins*, waardoor we verdere grondinname een halt kunnen toeroepen, of misschien zelfs een krimp kunnen realiseren?

We hebben ruimtelijk grommeld, dus opruimen is nodig en mogelijk. Vlaanderen bulkt van de zwerfruimte: ruimte die we samen hebben gecreëerd, maar onderbenutten. Die onderbenutting is vaak niet zichtbaar en daarin schuilt een grote opportuniteit. We hebben meer ruimte verhard en gebouwd dan we nodig hebben. Het zou goed zijn om te weten welk deel we beter kunnen benutten, of misschien wel kunnen afstoten. Er valt alleen maar bij te winnen. Een scan van het gebruik van onze huidige ruimte kan zichtbaar maken hoe groot het potentieel is. Noem het ruimtelijke radiografie. Enkele voorbeelden.

Leegstand

Een kleine Limburgse gemeente bouwt vandaag een (bij voorbaat onderbenutte) ontmoetingsruimte naast zijn dorpskerk. In die laatste vindt alleen nog een wekelijkse eucharistieviering plaats. Duidelijk een

gemiste kans, want uiteraard zijn de kerken – die vaak bedreigd zijn door volledige leegstand – ontmoetingsplaatsen bij uitstek. De problematiek van onderbenutting wordt hier verdubbeld. Het is niet dat we niet experimenteren met nevenbestemmingen van kerken, maar dat gebeurt (nog) te weinig. We bouwen dagelijks nog zwerfruimte bij.

Meer dan de helft van het woonpatrimonium in Vlaanderen is onderbenut. Lees: er zijn te veel kamers of slaapkamers voor het aantal inwoners. Dat probleem neemt vaak toe als de kinderen het huis uit zijn.

Gelet op een stedelijke ligging, ligt daar een grote kans tot woonverdichting, als de eigenaar dat natuurlijk wil. En als het mag. Een deel van de 300.000 extra wooneenheden die nodig zijn, kunnen we vinden door bestaande woningen te splitsen of samen te voegen.

Zwerfruimte kan net als zwerfafval lang aanwezig zijn en ze gaat niet (altijd) vanzelf weg. Het Sint-Pietersziekenhuis in Leuven wordt binnenkort gesloopt, nadat bijna veertig jaar lang amper één van de tien verdiepingen gebruikt is. Los van de disputen op het vlak van wet-

geving was, in afwachting van een besluit, een tussentijds gebruik voor bijvoorbeeld studenthuisvesting een winst geweest. Nadat het ziekenhuis is gesloopt, wordt er een nieuwe podiumkunstenzaal gebouwd. Hopelijk heeft Leuven onderzocht of er in de stad al niet voldoende 'ruimte voor cultuur' aanwezig is.

In de binnenstad van Hasselt opende Het Nieuwe Stedelijk afgelopen weekend 'de Nieuwe Zaal', een oude, onderbenutte turnzaal van de lerarenopleiding van de UCLL die in vijf weken tijd omgetoverd werd tot theaterzaal. De klimrekken blijven

**TIM VEKEMANS EN
DIMITRI MINTEN**

Wie? Architecten bij RE-ST, een bureau gespecialiseerd in 'niet-bouwen'.
Wat? Ons ruimtegebruik heeft een transitie van hebben naar delen nodig. Collectieve oplossingen voor individuele behoeften.

In Hasselt werd onlangs een oude, onderbenutte turnzaal van de lerarenopleiding van de UCLL omgetoverd tot theaterzaal. © rr

COLUMN

MAARTJE LUIJCK

KLAGEN, DAT DOEN WIJ HIER NIET

Zes jaar geleden werd ik horendol van mijn buurhonden die dag in dag uit alleen in de tuin zaten en blaften naar elk teken van leven dat zich aandeede: de wind, een vogel, een spin, een stem, een bel. Het lukte me niet meer me op mijn werk te concentreren en na een paar weken was ik compleet mesjokke. Met de buurman praten, bleek vruchteloos en na ampele overwegingen besloot ik de burens aan de andere kant te betrekken: samen sta je immers sterker. De buurvrouw in kwestie wist direct waarvoor ik kwam. 'De honden! Het is vreselijk!' Maar wie schetste mijn verbazing toen ze weigerde om samen met mij het gesprek met onze wederzijdse buurman aan te gaan, want 'klagen, dat doen wij hier niet'.

Ik stond perplex. Natuurlijk kan ik allerlei redenen bedenken waarom je niet zou klagen: repercussies, een kosten-batenanalyse, verlegenheid, een goed humeur, maar

niet klagen 'omdat wij hier niet klagen', daar kon ik me weinig bij voorstellen. Om een lang verhaal kort te maken: niemand in de straat wilde een front vormen, mijn man en ik stonden er alleen voor, de hondeneigenaar richtte zijn pijlen op ons en uiteindelijk blaften de honden én de buurman ons naar een ander huis.

In de jaren die volgden, ontdekte ik dat de buurvrouw met die ene zin – 'klagen, dat doen wij hier niet' – de volksraad van zowel de Leuvenaars als een deel van de Vlamingen nogal adequaat had samengevat. Wanneer ik de afgelopen jaren zo nu en dan ten diepste getart mijn vuist hief, werd er in de coulissen hevig geknikt, maar als het er echt op aankwam, moest ik het zonder back-up stellen. Niet klagen bleek een grotere deugd dan ik voor mogelijk hield.

Als geboren en getogen Amsterdammer is het wennen om niet te zaniken, want in mijn moedertaal is 'lekker zeiken' geens-

zins een tegenstelling. We kankeren wat af, daar boven de bitterballen. In het begin vond ik het dus wel verfrissend, zo'n omgeving waarin men zijn grieven voor zich houdt, een stad waarin je niet bij elke ontmoeting in het verkeer een scheldwoord naar je hoofd geslingerd krijgt, een wereld waarin iedereen een beetje zit te redderen op zijn eigen stukje grond. Mijn indruk was: er wordt hier wel gezeverd, maar alleen in zeer beperkte kring.

Die ontspanning van geen kankerhoer genoemd te worden, hield aan tot ik steeds beter in de gaten kreeg wie er vermorzeld wordt tussen de spaken van 'ieder voor zich en God voor ons allen': zij die zich niet weten terug te plooiën op hun eigen stukje grond, omdat ze letterlijk of figuurlijk geen vaste grond onder de voeten hebben. Zij die weggeblaft worden door al wat het leven zoal aan spreekwoordelijke bloedhonden te bieden heeft. De overlevers die alle redenen

Als Amsterdammer is het wennen om niet te zaniken: we kankeren wat af, daar boven de bitterballen

tot klagen hebben, maar er niet meer aan toekomen, omdat ze in de eerste plaats in de overlevingsstand staan, of zij die niemand hebben tegen wie ze kunnen klagen. De mensen zonder stem, zonder draagkracht, zonder gezondheid.

Als rechtgeaarde Amsterdammer ont-